

Teoria systemów uczących się i wymiar Vapnika-Chervonenkisa

Hung Son Nguyen

Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki
Uniwersytet Warszawski
email: `son@mimuw.edu.pl`

Grudzień 2009

Plan wykładu

- 1 Wstęp do komputerowego uczenia się pojęć
- 2 Model PAC (probably approximately correct)
- 3 Wyuczalność klasy pojęć
- 4 Wymiar Vapnika Chervonenkisa (VC dimension)
- 5 Podstawowe twierdzenia teorii uczenia się
- 6 Appendix: „Nie ma nic za darmo” czyli “Non Free Lunch Theorem”

- Np. Pokazać, że dla każdego $n \in \mathbb{N}$ zachodzi

$$\Psi(n) : \quad 1^2 + 2^2 + \dots + n^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}$$

- Np. Pokazać, że dla każdego $n \in \mathbb{N}$ zachodzi

$$\Psi(n) : \boxed{1^2 + 2^2 + \dots + n^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}}$$

- Indukcja pełna:

$$\Psi(1) \quad \text{oraz} \quad \forall_{n \geq 1} [\Psi(n) \implies \Psi(n+1)]$$

- Np. Pokazać, że dla każdego $n \in \mathbb{N}$ zachodzi

$$\Psi(n) : \boxed{1^2 + 2^2 + \dots + n^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}}$$

- Indukcja pełna:

$$\Psi(1) \quad \text{oraz} \quad \forall_{n \geq 1} [\Psi(n) \implies \Psi(n+1)]$$

- Indukcja niepełna: czy wystarczy sprawdzić, np.

$$\Psi(1), \Psi(2), \Psi(3), \Psi(4)?$$

Podejście indukcyjne:

Wnioskowanie na podstawie skończonego zbioru obserwacji

Podjęcie indukcyjne:

Wnioskowanie na podstawie skończonego zbioru obserwacji

Jakie prawa rządzą procesem indukcyjnego uczenia się pojęć?

Podjęcie indukcyjne:

Wnioskowanie na podstawie skończonego zbioru obserwacji

Jakie prawa rządzą procesem indukcyjnego uczenia się pojęć?

Szukamy teorii obejmującej zagadnienia:

- Szansy na skuteczne wyuczanie się pojęć;

Podjęcie indukcyjne:

Wnioskowanie na podstawie skończonego zbioru obserwacji

Jakie prawa rządzą procesem indukcyjnego uczenia się pojęć?

Szukamy teorii obejmującej zagadnienia:

- Szansy na skuteczne wyuczanie się pojęć;
- Niezbędnej liczby przykładów treningowych;

Podjęcie indukcyjne:

Wnioskowanie na podstawie skończonego zbioru obserwacji

Jakie prawa rządzą procesem indukcyjnego uczenia się pojęć?

Szukamy teorii obejmującej zagadnienia:

- Szansy na skuteczne wyuczanie się pojęć;
- Niezbędnej liczby przykładów treningowych;
- Złożoności przestrzeni hipotez;

Podjęcie indukcyjne:

Wnioskowanie na podstawie skończonego zbioru obserwacji

Jakie prawa rządzą procesem indukcyjnego uczenia się pojęć?

Szukamy teorii obejmującej zagadnienia:

- Szansy na skuteczne wyuczanie się pojęć;
- Niezbędnej liczby przykładów treningowych;
- Złożoności przestrzeni hipotez;
- Jakości aproksymacji;

Podjęcie indukcyjne:

Wnioskowanie na podstawie skończonego zbioru obserwacji

Jakie prawa rządzą procesem indukcyjnego uczenia się pojęć?

Szukamy teorii obejmującej zagadnienia:

- Szansy na skuteczne wyuczanie się pojęć;
- Niezbędnej liczby przykładów treningowych;
- Złożoności przestrzeni hipotez;
- Jakości aproksymacji;
- Metod reprezentacji danych treningowych;

Ogólny model uczenia indukcyjnego

- Niech

Ogólny model uczenia indukcyjnego

- Niech
  - $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;

Ogólny model uczenia indukcyjnego

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

Ogólny model uczenia indukcyjnego

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

■ Dane są

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

■ Dane są

- skończona próbka etykietowanych obiektów:

$$D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\} \in \mathcal{S}(m, c)$$

gdzie $x_1, \dots, x_m \in \mathcal{X}$.

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

■ Dane są

- skończona próbka etykietowanych obiektów:

$$D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\} \in \mathcal{S}(m, c)$$

gdzie $x_1, \dots, x_m \in \mathcal{X}$.

- przestrzeń hipotez $\mathbb{H} = \{h : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$;

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

■ Dane są

- skończona próbka etykietowanych obiektów:

$$D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\} \in \mathcal{S}(m, c)$$

gdzie $x_1, \dots, x_m \in \mathcal{X}$.

- przestrzeń hipotez $\mathbb{H} = \{h : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$;

■ Szukana

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

■ Dane są

- skończona próbka etykietowanych obiektów:

$$D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\} \in \mathcal{S}(m, c)$$

gdzie $x_1, \dots, x_m \in \mathcal{X}$.

- przestrzeń hipotez $\mathbb{H} = \{h : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$;

■ Szukana

- hipoteza $h \in \mathbb{H}$ będąca dobrą aproksymacją pojęcia c .

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

■ Dane są

- skończona próbka etykietowanych obiektów:

$$D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\} \in \mathcal{S}(m, c)$$

gdzie $x_1, \dots, x_m \in \mathcal{X}$.

- przestrzeń hipotez $\mathbb{H} = \{h : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$;

■ Szukana

- hipoteza $h \in \mathbb{H}$ będąca dobrą aproksymacją pojęcia c .

■ Wymagane

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

■ Dane są

- skończona próbka etykietowanych obiektów:

$$D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\} \in \mathcal{S}(m, c)$$

gdzie $x_1, \dots, x_m \in \mathcal{X}$.

- przestrzeń hipotez $\mathbb{H} = \{h : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$;

■ Szukana

- hipoteza $h \in \mathbb{H}$ będąca dobrą aproksymacją pojęcia c .

■ Wymagane

- dobra jakość aproksymacji

■ Niech

- $\mathcal{X}$ – (skończony lub nieskończony) zbiór obiektów;
- $\mathbb{C}$ – klasa pojęć w $\mathcal{X}$, tj. $\mathbb{C} = \{f : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$
- $c \in \mathbb{C}$ – pojęcie docelowe lub funkcja celu;

■ Dane są

- skończona próbka etykietowanych obiektów:

$$D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\} \in \mathcal{S}(m, c)$$

gdzie $x_1, \dots, x_m \in \mathcal{X}$.

- przestrzeń hipotez $\mathbb{H} = \{h : \mathcal{X} \rightarrow \{0, 1\}\}$;

■ Szukana

- hipoteza $h \in \mathbb{H}$ będąca dobrą aproksymacją pojęcia c .

■ Wymagane

- dobra jakość aproksymacji
- szybki czas wyuczania.

Przykład

Przykład

Przykład

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".

Przykład

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".
- Dane – czyli osoby – są reprezentowane przez ich wagę(kg) i wzrost(cm) i są etykietowane przez $+$ i $-$.

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".
- Dane – czyli osoby – są reprezentowane przez ich wagę(kg) i wzrost(cm) i są etykietowane przez $+$ i $-$.
- Dodatkowa wiedza: szukane pojęcie można wyrazić za pomocą PROSTOKĄTA

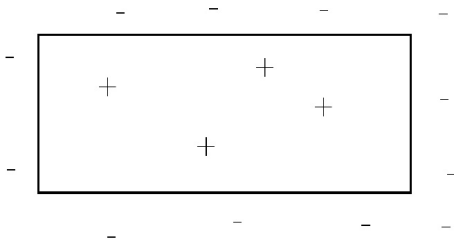

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".
- Dane – czyli osoby – są reprezentowane przez ich wagę(kg) i wzrost(cm) i są etykietowane przez $+$ i $-$.
- Dodatkowa wiedza: szukane pojęcie można wyrazić za pomocą PROSTOKĄTA

Przykład

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".
- Dane – czyli osoby – są reprezentowane przez ich wagę(kg) i wzrost(cm) i są etykietowane przez $+$ i $-$.
- Dodatkowa wiedza: szukane pojęcie można wyrazić za pomocą PROSTOKĄTA

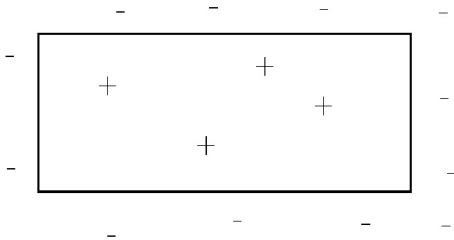

Uczenie prostokąta

Przykład

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".
- Dane – czyli osoby – są reprezentowane przez ich wagę(kg) i wzrost(cm) i są etykietowane przez $+$ i $-$.
- Dodatkowa wiedza: szukane pojęcie można wyrazić za pomocą PROSTOKĄTA

Uczenie prostokąta

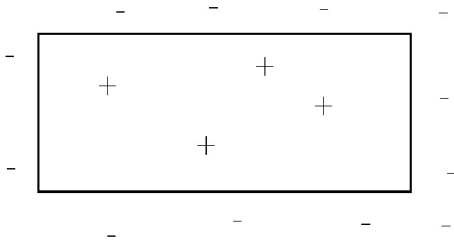
- $\mathcal{X} = \mathbb{R}^2$;

Przykład

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".
- Dane – czyli osoby – są reprezentowane przez ich wagę(kg) i wzrost(cm) i są etykietowane przez $+$ i $-$.
- Dodatkowa wiedza: szukane pojęcie można wyrazić za pomocą PROSTOKĄTA

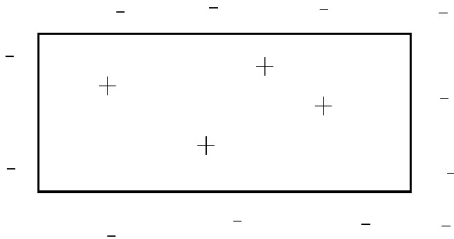
Uczenie prostokąta

- $\mathcal{X} = \mathbb{R}^2$;
- $\mathbb{C} = \mathbb{H} =$ zbiór prostokątów;

Przykład

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".
- Dane – czyli osoby – są reprezentowane przez ich wagę(kg) i wzrost(cm) i są etykietowane przez $+$ i $-$.
- Dodatkowa wiedza: szukane pojęcie można wyrazić za pomocą PROSTOKĄTA

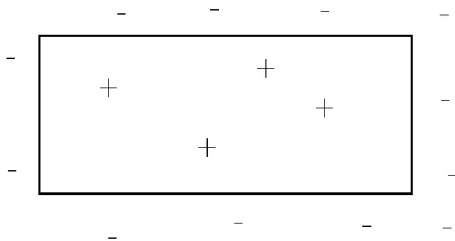

Uczenie prostokąta

- $\mathcal{X} = \mathbb{R}^2$;
- $\mathbb{C} = \mathbb{H} =$ zbiór prostokątów;
- Przykład zbioru treningowego
 $((84, 184), +)$,
 $((70, 170), +)$,
 $((75, 163), -)$,
 $((80, 180), +)$,
 $((81, 195), -)$,
 $((63, 191), -)$,
 $((77, 187), -)$,
 $((68, 168), +)$

Przykład

- Pojęcie: "człowieka o średniej budowie ciała".
- Dane – czyli osoby – są reprezentowane przez ich wagę(*kg*) i wzrost(*cm*) i są etykietowane przez + i -.
- Dodatkowa wiedza: szukane pojęcie można wyrazić za pomocą PROSTOKĄTA

Uczenie prostokąta

- $\mathcal{X} = \mathbb{R}^2$;
- $\mathbb{C} = \mathbb{H} =$ zbiór prostokątów;
- Przykład zbioru treningowego
((84, 184), +),
((70, 170), +),
((75, 163), -),
((80, 180), +),
((81, 195), -),
((63, 191), -),
((77, 187), -),
((68, 168), +)
■ ((79, 183, ?))

- **Uczenie półosi (lub dyskretyzacji):**

$$\mathcal{X} = \mathfrak{R}; \quad \mathbb{C} = \mathbb{H} = \{[\lambda, \infty) : \alpha \in \mathfrak{R}\}$$

- **Uczenie półosi (lub dyskretyzacji):**

$$\mathcal{X} = \mathbb{R}; \quad \mathbb{C} = \mathbb{H} = \{[\lambda, \infty) : \lambda \in \mathbb{R}\}$$

- **Uczenie hiperpłaszczyzny:**

$$\mathcal{X} = \mathbb{R}^n; \quad \mathbb{H} = \{f_{w_0, w_1, \dots, w_n} : \mathbb{R}^n \rightarrow \{0, 1\}\}$$

gdzie $f_{w_0, \dots, w_n}(x_1, \dots, x_n) = \text{sgn}(w_0 + w_1 x_1 + \dots + w_n x_n)$.

- **Uczenie półosi (lub dyskretyzacji):**

$$\mathcal{X} = \mathbb{R}; \quad \mathbb{C} = \mathbb{H} = \{[\lambda, \infty) : \lambda \in \mathbb{R}\}$$

- **Uczenie hiperpłaszczyzny:**

$$\mathcal{X} = \mathbb{R}^n; \quad \mathbb{H} = \{f_{w_0, w_1, \dots, w_n} : \mathbb{R}^n \rightarrow \{0, 1\}\}$$

gdzie $f_{w_0, \dots, w_n}(x_1, \dots, x_n) = \text{sgn}(w_0 + w_1x_1 + \dots + w_nx_n)$.

- **Uczenie jednomianów Boolowskich:**

$$\mathcal{X} = \{0, 1\}^n; \quad c : \{0, 1\}^n \rightarrow \{0, 1\};$$

$\mathbb{H} = \mathbf{M}_n =$ zbiór jednomianów Boolowskich o n zmiennych.

Błąd rzeczywisty

Błąd rzeczywisty

- $\Omega = (\mathcal{X}, \mu)$ – przestrzeń probabilistyczna na $\mathcal{X}$;

Błąd rzeczywisty

- $\Omega = (\mathcal{X}, \mu)$ – przestrzeń probabilistyczna na $\mathcal{X}$;
- Błąd hipotezy $h \in \mathbb{H}$ względem funkcji celu c :

$$er_{\Omega}(h, c) = er_{\Omega}^c(h) = \mu(\mathcal{X}_{h \neq c})$$

gdzie $\mathcal{X}_{h \neq c} = \{x \in \mathcal{X} : h(x) \neq c(x)\}$.

Błąd rzeczywisty

- $\Omega = (\mathcal{X}, \mu)$ – przestrzeń probabilistyczna na $\mathcal{X}$;
- Błąd hipotezy $h \in \mathbb{H}$ względem funkcji celu c :

$$er_{\Omega}(h, c) = er_{\Omega}^c(h) = \mu(\mathcal{X}_{h \neq c})$$

gdzie $\mathcal{X}_{h \neq c} = \{x \in \mathcal{X} : h(x) \neq c(x)\}$.

Statystyka: Jeśli przykłady z D są wybrane zgodnie z miarą prawdopodobieństwa μ w sposób niezależny oraz $|D| \geq 30$, to

Błąd rzeczywisty

- $\Omega = (\mathcal{X}, \mu)$ – przestrzeń probabilistyczna na $\mathcal{X}$;
- Błąd hipotezy $h \in \mathbb{H}$ względem funkcji celu c :

$$er_{\Omega}(h, c) = er_{\Omega}^c(h) = \mu(\mathcal{X}_{h \neq c})$$

gdzie $\mathcal{X}_{h \neq c} = \{x \in \mathcal{X} : h(x) \neq c(x)\}$.

Statystyka: Jeśli przykłady z D są wybrane zgodnie z miarą prawdopodobieństwa μ w sposób niezależny oraz $|D| \geq 30$, to

- $er_{\Omega}^c(h) \approx er_D^c(h) = \frac{|D \cap \mathcal{X}_{h \neq c}|}{|D|}$,

Błąd rzeczywisty

- $\Omega = (\mathcal{X}, \mu)$ – przestrzeń probabilistyczna na $\mathcal{X}$;
- Błąd hipotezy $h \in \mathbb{H}$ względem funkcji celu c :

$$er_{\Omega}(h, c) = er_{\Omega}^c(h) = \mu(\mathcal{X}_{h \neq c})$$

gdzie $\mathcal{X}_{h \neq c} = \{x \in \mathcal{X} : h(x) \neq c(x)\}$.

Statystyka: Jeśli przykłady z D są wybrane zgodnie z miarą prawdopodobieństwa μ w sposób niezależny oraz $|D| \geq 30$, to

- $er_{\Omega}^c(h) \approx er_D^c(h) = \frac{|D \cap \mathcal{X}_{h \neq c}|}{|D|}$,
- z prawdopodobieństwem $(1 - \varepsilon)$

$$|er_{\Omega}^c - er_D^c| \leq s_{\frac{\varepsilon}{2}} \cdot \sqrt{\frac{er_D^c(1 - er_D^c)}{|D|}}$$

- 1 Wstęp do komputerowego uczenia się pojęć
- 2 Model PAC (probably approximately correct)
- 3 Wyuczalność klasy pojęć
- 4 Wymiar Vapnika Chervonenkisa (VC dimension)
- 5 Podstawowe twierdzenia teorii uczenia się
- 6 Appendix: „Nie ma nic za darmo” czyli “Non Free Lunch Theorem”

Model uczenia się PAC

Idea modelu PAC (Probably Approximately Correct):

Określenie warunków, przy których uczeń (algorytm uczenia się) z „dużym prawdopodobieństwem” znajdzie „dobrą hipotezę” na podstawie danych D .

Model uczenia się PAC

Idea modelu PAC (Probably Approximately Correct):

Określenie warunków, przy których uczeń (algorytm uczenia się) z „dużym prawdopodobieństwem” znajdzie „dobrą hipotezę” na podstawie danych D .

PAC-owy uczeń

Niech $\mathcal{L}$ będzie algorytmem uczenia się, jeśli

dla każdych $0 < \varepsilon, \delta < 1$, istnieje liczba $m_0 = m_0(\varepsilon, \delta)$ taka, że dla dowolnego pojęcia $c \in \mathbb{C}$, dla dowolnego rozkładu Ω na X i dla $m > m_0$ mamy

$$\mu^m \{D \in \mathcal{S}(m, c) : er_{\Omega}(\mathcal{L}(D)) < \varepsilon\} > 1 - \delta$$

Wówczas mówimy w skrócie, że $\mathcal{L}$ jest **PAC** dla klasy $\mathbb{C}$ (“prawdopodobnie aproksymacyjnie poprawny”).

ε = dopuszczalny poziom błędów; $(1 - \delta)$ = poziom zaufania.

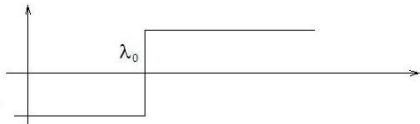
- $\mathbb{H} = \mathbb{C} = \{f_\lambda : \mathfrak{R} \rightarrow \{0, 1\} : f_\lambda(x) = 1 \Leftrightarrow x \geq \lambda\}$

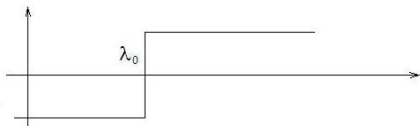
Przykład problemu dyskretyzacji

- $\mathbb{H} = \mathbb{C} = \{f_\lambda : \mathfrak{R} \rightarrow \{0, 1\} : f_\lambda(x) = 1 \Leftrightarrow x \geq \lambda\}$
- $c = f_{\lambda_0}$

Przykład problemu dyskretyzacji

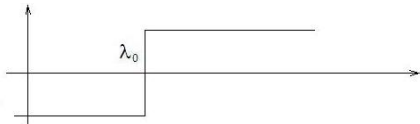
- $\mathbb{H} = \mathbb{C} = \{f_\lambda : \mathfrak{R} \rightarrow \{0, 1\} : f_\lambda(x) = 1 \Leftrightarrow x \geq \lambda\}$
- $c = f_{\lambda_0}$

- znaleźć λ_0 na podstawie losowo wygenerowanych przykładów $D = \{\langle x_1, f_{\lambda_0}(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, f_{\lambda_0}(x_m) \rangle\}$

Przykład problemu dyskretyzacji

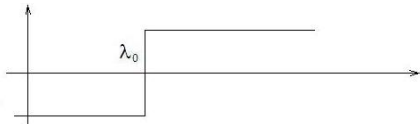
- $\mathbb{H} = \mathbb{C} = \{f_\lambda : \mathfrak{R} \rightarrow \{0, 1\} : f_\lambda(x) = 1 \Leftrightarrow x \geq \lambda\}$
- $c = f_{\lambda_0}$

- znaleźć λ_0 na podstawie losowo wygenerowanych przykładów $D = \{\langle x_1, f_{\lambda_0}(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, f_{\lambda_0}(x_m) \rangle\}$

Algorytm:

- $\mathbb{H} = \mathbb{C} = \{f_\lambda : \mathfrak{R} \rightarrow \{0, 1\} : f_\lambda(x) = 1 \Leftrightarrow x \geq \lambda\}$
- $c = f_{\lambda_0}$

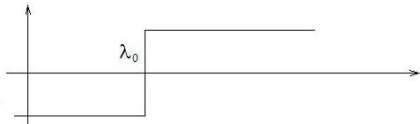

- znaleźć λ_0 na podstawie losowo wygenerowanych przykładów $D = \{\langle x_1, f_{\lambda_0}(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, f_{\lambda_0}(x_m) \rangle\}$

Algorytm:

- 1 Set $\lambda^* := \min_{i \in \{1, \dots, m\}} \{x_i : f_{\lambda_0}(x_i) = 1\}$;

- $\mathbb{H} = \mathbb{C} = \{f_\lambda : \mathfrak{R} \rightarrow \{0, 1\} : f_\lambda(x) = 1 \Leftrightarrow x \geq \lambda\}$
- $c = f_{\lambda_0}$

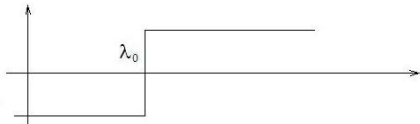

- znaleźć λ_0 na podstawie losowo wygenerowanych przykładów $D = \{\langle x_1, f_{\lambda_0}(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, f_{\lambda_0}(x_m) \rangle\}$

Algorytm:

- 1 Set $\lambda^* := \min_{i \in \{1, \dots, m\}} \{x_i : f_{\lambda_0}(x_i) = 1\}$;
- 2 $\mathcal{L}(D) := f_{\lambda^*}$;

- $\mathbb{H} = \mathbb{C} = \{f_\lambda : \mathfrak{R} \rightarrow \{0, 1\} : f_\lambda(x) = 1 \Leftrightarrow x \geq \lambda\}$
- $c = f_{\lambda_0}$

- znaleźć λ_0 na podstawie losowo wygenerowanych przykładów $D = \{\langle x_1, f_{\lambda_0}(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, f_{\lambda_0}(x_m) \rangle\}$

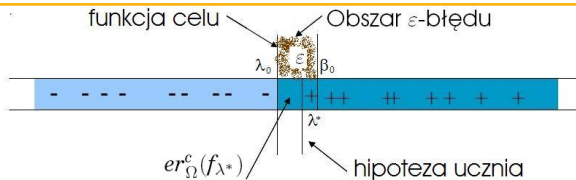
Algorytm:

- 1 Set $\lambda^* := \min_{i \in \{1, \dots, m\}} \{x_i : f_{\lambda_0}(x_i) = 1\}$;
- 2 $\mathcal{L}(D) := f_{\lambda^*}$;

Twierdzenie:

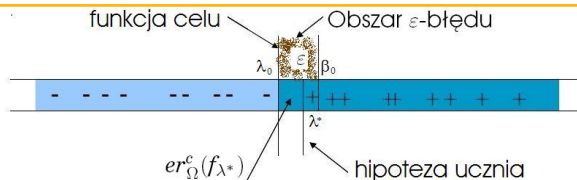
Powyższy algorytm jest PAC

Dowód

■ $er_{\Omega}^c(f_{\lambda^*}) = \mu([\lambda_0, \lambda^*])$.

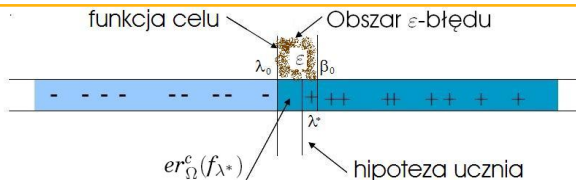
Dowód

- $er_{\Omega}^c(f_{\lambda^*}) = \mu([\lambda_0, \lambda^*])$.
- Niech $\beta_0 = \sup\{\beta : \mu([\lambda_0, \beta]) < \varepsilon\}$.

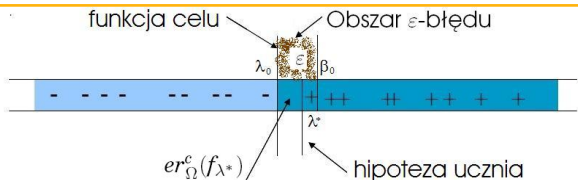
Dowód

- $er_{\Omega}^c(f_{\lambda^*}) = \mu([\lambda_0, \lambda^*])$.
- Niech $\beta_0 = \sup\{\beta : \mu([\lambda_0, \beta]) < \varepsilon\}$.
- Wówczas $er_{\Omega}^c(f_{\lambda^*}) \geq \varepsilon \Leftrightarrow \forall x_i \in D : x_i \notin [\lambda_0, \beta_0]$;

Dowód

- $er_{\Omega}^c(f_{\lambda^*}) = \mu([\lambda_0, \lambda^*])$.
- Niech $\beta_0 = \sup\{\beta : \mu([\lambda_0, \beta]) < \varepsilon\}$.
- Wówczas $er_{\Omega}^c(f_{\lambda^*}) \geq \varepsilon \Leftrightarrow \forall x_i \in D : x_i \notin [\lambda_0, \beta_0]$;
- Stąd

$$\mu^m \{(x_1, \dots, x_m) : \forall x_i \in D : x_i \notin [\lambda_0, \beta_0]\} \leq (1 - \varepsilon)^m$$
$$\mu^m \{D \in \mathcal{S}(m, f_{\lambda_0}) : er_{\Omega}(f_{\lambda^*}) \leq \varepsilon\} \geq 1 - (1 - \varepsilon)^m$$

- Aby to prawdopodobieństwo było $> 1 - \delta$, wystarczy przyjąć $m \geq m_0 = \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} \ln \frac{1}{\delta} \right\rceil$

- Niech Ω będzie rozkładem dyskretnym zdefiniowanym przez $\mu_1 = \mu(x_1), \dots, \mu_n = \mu(x_n)$ – dla pewnych $x_1, \dots, x_n \in X$ – takich, że $\mu_1 + \dots + \mu_n = 1$. Niech $\varepsilon_{\min} = \min_i \mu_i$.

- Niech Ω będzie rozkładem dyskretnym zdefiniowanym przez $\mu_1 = \mu(x_1), \dots, \mu_n = \mu(x_n)$ – dla pewnych $x_1, \dots, x_n \in X$ – takich, że $\mu_1 + \dots + \mu_n = 1$. Niech $\varepsilon_{\min} = \min_i \mu_i$.
- Jeśli $\mathcal{L}$ jest PAC, i jeśli $\varepsilon \leq \varepsilon_{\min}$ to warunek $er_{\Omega}^c(L(D)) < \varepsilon$ jest równoważny z $er_{\Omega}^c(L(D)) = 0$. Stąd dla każdego δ , istnieje $m_0 = m_0(\varepsilon_{\min}, \delta)$ taka, że dla dowolnego $c \in \mathbb{C}$ i Ω

$$m > m_0 \Rightarrow \mu^m \{D \in \mathcal{S}(m, t) | er_{\Omega}(L(D)) = 0\} > 1 - \delta$$

- Niech Ω będzie rozkładem dyskretnym zdefiniowanym przez $\mu_1 = \mu(x_1), \dots, \mu_n = \mu(x_n)$ – dla pewnych $x_1, \dots, x_n \in X$ – takich, że $\mu_1 + \dots + \mu_n = 1$. Niech $\varepsilon_{\min} = \min_i \mu_i$.
- Jeśli $\mathcal{L}$ jest PAC, i jeśli $\varepsilon \leq \varepsilon_{\min}$ to warunek $er_{\Omega}^c(L(D)) < \varepsilon$ jest równoważny z $er_{\Omega}^c(L(D)) = 0$. Stąd dla każdego δ , istnieje $m_0 = m_0(\varepsilon_{\min}, \delta)$ taka, że dla dowolnego $c \in \mathbb{C}$ i Ω

$$m > m_0 \Rightarrow \mu^m \{D \in \mathcal{S}(m, t) | er_{\Omega}(L(D)) = 0\} > 1 - \delta$$

- Wówczas mówimy, że prawdopodobnie $\mathcal{L}$ jest dokładnym algorytmem (*jest PEC – probably exactly correct*)

Plan wykładu

- 1 Wstęp do komputerowego uczenia się pojęć
- 2 Model PAC (probably approximately correct)
- 3 Wyuczalność klasy pojęć**
- 4 Wymiar Vapnika Chervonenkisa (VC dimension)
- 5 Podstawowe twierdzenia teorii uczenia się
- 6 Appendix: „Nie ma nic za darmo” czyli “Non Free Lunch Theorem”

- Niech $D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\}$ i niech

$$\mathbb{H}^c(D) = \{h \in \mathbb{H} : h|D = c|D\}$$

zbiór hipotez zgodnych z c na próbce D .

- Niech $D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\}$ i niech

$$\mathbb{H}^c(D) = \{h \in \mathbb{H} : h|D = c|D\}$$

zbiór hipotez zgodnych z c na próbce D .

- $\mathbb{B}_\varepsilon^c = \{h \in \mathbb{H} : er_\Omega(h) \geq \varepsilon\}$ – zbiór ε -złych hipotez

- Niech $D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\}$ i niech

$$\mathbb{H}^c(D) = \{h \in \mathbb{H} : h|D = c|D\}$$

zbiór hipotez zgodnych z c na próbce D .

- $\mathbb{B}_\varepsilon^c = \{h \in \mathbb{H} : er_\Omega(h) \geq \varepsilon\}$ – zbiór ε -złych hipotez

- Niech $D = \{\langle x_1, c(x_1) \rangle, \dots, \langle x_m, c(x_m) \rangle\}$ i niech

$$\mathbb{H}^c(D) = \{h \in \mathbb{H} : h|D = c|D\}$$

zbiór hipotez zgodnych z c na próbce D .

- $\mathbb{B}_\varepsilon^c = \{h \in \mathbb{H} : er_\Omega(h) \geq \varepsilon\}$ – zbiór ε -złych hipotez

Definicja: Potencjalna wyuczalność

Mówimy, że $\mathbb{C}$ jest potencjalnie wyuczalna za pomocą $\mathbb{H}$, jeśli dla każdego rozkładu Ω na $\mathcal{X}$ i dowolnego pojęcia $c \in \mathbb{C}$ oraz dla dowolnych $0 < \varepsilon, \delta < 1$ istnieje $m_0 = m_0(\varepsilon, \delta)$ takie, że

$$m \geq m_0 \Rightarrow \mu^m \{D \in \mathcal{S}(m, c) : \mathbb{H}^c(D) \cap \mathbb{B}_\varepsilon^c = \emptyset\} > 1 - \delta$$

Potencjalna wyuczalność

Algorytm $\mathcal{L}$ nazywamy **niesprzecznym** jeśli $\mathcal{L}(D) \in \mathbb{H}^c(D)$ dla każdego zbioru D .

Twierdzenie

W przestrzeni potencjalnie wyuczalnej, każdy wzorowy uczeń (niespreczny algorytm) jest PAC-owy.

Potencjalna wyuczalność

Algorytm $\mathfrak{L}$ nazywamy **niesprzecznym** jeśli $\mathfrak{L}(D) \in \mathbb{H}^c(D)$ dla każdego zbioru D .

Twierdzenie

W przestrzeni potencjalnie wyuczalnej, każdy wzorowy uczeń (niespreczny algorytm) jest PAC-owy.

Twierdzenie (Haussler, 1988)

Jeśli $\mathbb{C} = \mathbb{H}$ i $|\mathbb{C}| < \infty$, to $\mathbb{C}$ jest potencjalnie wyuczalna.

Dowód: Niech $h \in \mathbb{B}_\varepsilon$ (tzn. $er_\Omega(h) \geq \varepsilon$). Wówczas

$$\mu^m \{D \in \mathcal{S}(m, c) : er_D(h) = 0\} \leq (1 - \varepsilon)^m$$

$$\Rightarrow \mu^m \{D : \mathbb{H}^c(D) \cap \mathbb{B}_\varepsilon \neq \emptyset\} \leq |\mathbb{B}_\varepsilon| (1 - \varepsilon)^m \leq |\mathbb{H}| (1 - \varepsilon)^m$$

Aby $|\mathbb{H}| (1 - \varepsilon)^m < \delta$ wystarczy wybrać $m \geq m_0 = \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} \ln \frac{|\mathbb{H}|}{\delta} \right\rceil$

Plan wykładu

- 1 Wstęp do komputerowego uczenia się pojęć
- 2 Model PAC (probably approximately correct)
- 3 Wyuczalność klasy pojęć
- 4 Wymiar Vapnika Chervonenkisa (VC dimension)
- 5 Podstawowe twierdzenia teorii uczenia się
- 6 Appendix: „Nie ma nic za darmo” czyli “Non Free Lunch Theorem”

- Niech $\vec{\mathbf{x}} = \langle x_1, \dots, x_m \rangle \in \mathcal{X}^m$. Niech

$$\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) = |\{\langle h(x_1), \dots, h(x_m) \rangle \in \{0, 1\}^m : h \in \mathbb{H}\}|$$

- Niech $\vec{\mathbf{x}} = \langle x_1, \dots, x_m \rangle \in \mathcal{X}^m$. Niech

$$\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) = |\{\langle h(x_1), \dots, h(x_m) \rangle \in \{0, 1\}^m : h \in \mathbb{H}\}|$$

- $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}})$ jest liczbą podziałów zbioru elementów $\vec{\mathbf{x}}$ wyznaczonych przez $\mathbb{H}$. Mamy $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) \leq 2^m$.

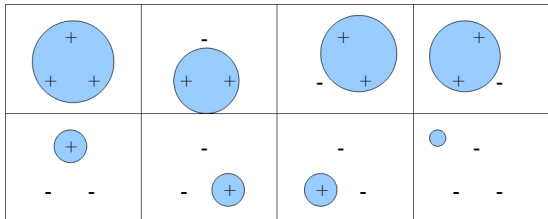

- Niech $\vec{\mathbf{x}} = \langle x_1, \dots, x_m \rangle \in \mathcal{X}^m$. Niech

$$\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) = |\{\langle h(x_1), \dots, h(x_m) \rangle \in \{0, 1\}^m : h \in \mathbb{H}\}|$$

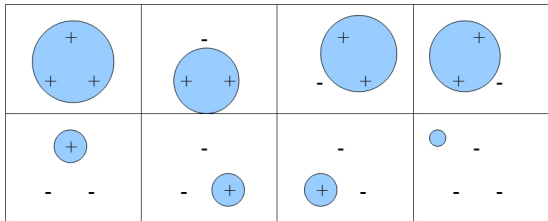
- $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}})$ jest liczbą podziałów zbioru elementów $\vec{\mathbf{x}}$ wyznaczonych przez $\mathbb{H}$. Mamy $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) \leq 2^m$.
- Gdy $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) = 2^m$, mówimy, że $\mathbb{H}$ **rozbija** $\mathbf{x}$.

- Niech $\vec{\mathbf{x}} = \langle x_1, \dots, x_m \rangle \in \mathcal{X}^m$. Niech

$$\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) = |\{\langle h(x_1), \dots, h(x_m) \rangle \in \{0, 1\}^m : h \in \mathbb{H}\}|$$

- $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}})$ jest liczbą podziałów zbioru elementów $\vec{\mathbf{x}}$ wyznaczonych przez $\mathbb{H}$. Mamy $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) \leq 2^m$.
- Gdy $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) = 2^m$, mówimy, że $\mathbb{H}$ **rozbija** $\mathbf{x}$.

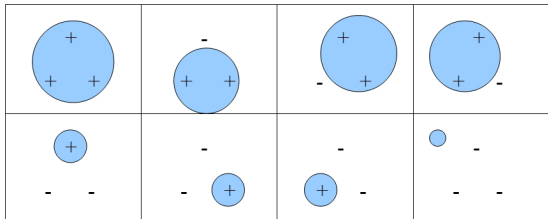

- Niech $\Pi_{\mathbb{H}}(m) = \max_{\vec{\mathbf{x}} \in \mathcal{X}^m} \Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}})$

- Niech $\vec{\mathbf{x}} = \langle x_1, \dots, x_m \rangle \in \mathcal{X}^m$. Niech

$$\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) = |\{\langle h(x_1), \dots, h(x_m) \rangle \in \{0, 1\}^m : h \in \mathbb{H}\}|$$

- $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}})$ jest liczbą podziałów zbioru elementów $\vec{\mathbf{x}}$ wyznaczonych przez $\mathbb{H}$. Mamy $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) \leq 2^m$.
- Gdy $\Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}}) = 2^m$, mówimy, że $\mathbb{H}$ **rozbija** $\mathbf{x}$.

- Niech $\Pi_{\mathbb{H}}(m) = \max_{\vec{\mathbf{x}} \in \mathcal{X}^m} \Pi_{\mathbb{H}}(\vec{\mathbf{x}})$
- Na przykład:** W przypadku klasy pojęć "półosi" postaci $[\alpha, \infty)$ mamy $\Pi_{\mathbb{H}}(m) = m + 1$.

Uwagi:

- Jeśli $\Pi_{\mathbb{H}}(m) = 2^m$, to istnieje pewien zbiór o mocy m taki, że $\mathbb{H}$ może definiować każdy jego podzbiór ($\mathbb{H}$ rozbija ten zbiór).

Uwagi:

- Jeśli $\Pi_{\mathbb{H}}(m) = 2^m$, to istnieje pewien zbiór o mocy m taki, że $\mathbb{H}$ może definiować każdy jego podzbiór ($\mathbb{H}$ rozbija ten zbiór).
- Maksymalna wartość m , dla której $\Pi_{\mathbb{H}}(m) = 2^m$ można uważać za siłę wyrażalności przestrzeni $\mathbb{H}$

Uwagi:

- Jeśli $\Pi_{\mathbb{H}}(m) = 2^m$, to istnieje pewien zbiór o mocy m taki, że $\mathbb{H}$ może definiować każdy jego podzbiór ($\mathbb{H}$ rozbija ten zbiór).
- Maksymalna wartość m , dla której $\Pi_{\mathbb{H}}(m) = 2^m$ można uważać za siłę wyrażalności przestrzeni $\mathbb{H}$

Definicja: wymiar $VCdim$

Wymiarem Vapnika-Chervonenkisa przestrzeni hipotez $\mathbb{H}$ nazywamy liczbę

$$VCdim(\mathbb{H}) = \max\{m : \Pi_{\mathbb{H}}(m) = 2^m\}$$

gdzie maksimum wynosi ∞ jeśli ten zbiór jest nieograniczony.

Przykłady wymiarów $VCdim$

Przykłady wymiarów $VCdim$

Przykłady wymiarów $VCdim$

- $H = \{\text{okręgi ...}\} \implies VC(H) = 3$

Przykłady wymiarów $VCdim$

- $H = \{\text{okręgi ...}\} \implies VC(H) = 3$
- $H = \{\text{prostokąty ...}\} \implies VC(H) = 4$

Przykłady wymiarów $VCdim$

- $H = \{\text{okręgi ...}\} \implies VC(H) = 3$
- $H = \{\text{prostokąty ...}\} \implies VC(H) = 4$
- $H = \{\text{funkcje progowe ...}\} \implies$
 $VC(H) = 1$ jeśli "+" są zawsze po
prawej stronie;
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" mogą być po obu
stronach

Przykłady wymiarów $VCdim$

- $H = \{\text{okręgi ...}\} \implies VC(H) = 3$
- $H = \{\text{prostokąty ...}\} \implies VC(H) = 4$
- $H = \{\text{funkcje progowe ...}\} \implies$
 $VC(H) = 1$ jeśli "+" są zawsze po
prawej stronie;
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" mogą być po obu
stronach
- $H = \{\text{przedziały ...}\} \implies$
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" są zawsze w środku
 $VC(H) = 3$ jeśli w środku mogą być
zarówno "+" i "-"

Przykłady wymiarów $VCdim$

- $H = \{\text{okręgi ...}\} \implies VC(H) = 3$
- $H = \{\text{prostokąty ...}\} \implies VC(H) = 4$
- $H = \{\text{funkcje progowe ...}\} \implies$
 $VC(H) = 1$ jeśli "+" są zawsze po
prawej stronie;
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" mogą być po obu
stronach
- $H = \{\text{przedziały ...}\} \implies$
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" są zawsze w środku
 $VC(H) = 3$ jeśli w środku mogą być
zarówno "+" i "-"
- $H = \{\text{półpłaszczyzny w } \mathbb{R}^2 \text{ ...}\}$
 $\implies VC(H) = 3$

Przykłady wymiarów $VCdim$

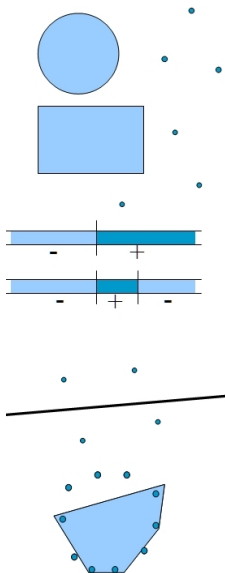

- $H = \{\text{okręgi ...}\} \implies VC(H) = 3$
- $H = \{\text{prostokąty ...}\} \implies VC(H) = 4$
- $H = \{\text{funkcje progowe ...}\} \implies$
 $VC(H) = 1$ jeśli "+" są zawsze po
prawej stronie;
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" mogą być po obu
stronach
- $H = \{\text{przedziały ...}\} \implies$
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" są zawsze w środku
 $VC(H) = 3$ jeśli w środku mogą być
zarówno "+" i "-"
- $H = \{\text{półpłaszczyzny w } \mathbb{R}^2 \text{ ...}\}$
 $\implies VC(H) = 3$
- czy istnieje H dla której $VC(H) = \infty$?

Przykłady wymiarów $VCdim$

- $H = \{\text{okręgi ...}\} \implies VC(H) = 3$
- $H = \{\text{prostokąty ...}\} \implies VC(H) = 4$
- $H = \{\text{funkcje progowe ...}\} \implies$
 $VC(H) = 1$ jeśli "+" są zawsze po
prawej stronie;
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" mogą być po obu
stronach
- $H = \{\text{przedziały ...}\} \implies$
 $VC(H) = 2$ jeśli "+" są zawsze w środku
 $VC(H) = 3$ jeśli w środku mogą być
zarówno "+" i "-"
- $H = \{\text{półpłaszczyzny w } \mathbb{R}^2 \text{ ...}\}$
 $\implies VC(H) = 3$
- czy istnieje H dla której $VC(H) = \infty$?

Twierdzenie

Dla każdej liczby naturalnej n , niech P_n będzie perceptronem o n wejściach rzeczywistych. Wówczas

$$VCdim(P_n) = n + 1$$

Dowód:

Twierdzenie

Dla każdej liczby naturalnej n , niech P_n będzie perceptronem o n wejściach rzeczywistych. Wówczas

$$VCdim(P_n) = n + 1$$

Dowód:

- $VCdim(P_n) \leq n + 1$: Wynika z Twierdzenia Radona: Dla dowolnego zbioru E zawierającego $n + 2$ punktów w przestrzeni $\mathbb{R}^n$ istnieje niepusty podzbiór $S \subset E$ taki, że

$$\text{conv}(S) \cap \text{conv}(E \setminus S) \neq \emptyset$$

Twierdzenie

Dla każdej liczby naturalnej n , niech P_n będzie perceptronem o n wejściach rzeczywistych. Wówczas

$$VCdim(P_n) = n + 1$$

Dowód:

- $VCdim(P_n) \leq n + 1$: Wynika z Twierdzenia Radona: Dla dowolnego zbioru E zawierającego $n + 2$ punktów w przestrzeni $\mathbb{R}^n$ istnieje niepusty podzbiór $S \subset E$ taki, że

$$\text{conv}(S) \cap \text{conv}(E \setminus S) \neq \emptyset$$

- $VCdim(P_n) \geq n + 1$: Wystarczy wybrać $\mathbf{x} = \{0, e_1, \dots, e_n\}$ i pokazać, że każdy jego podzbiór jest definiowany przez jakiś perceptron.

Twierdzenie

Twierdzenie

1 Jeśli $|\mathbb{H}| < \infty$ to $VCdim(\mathbb{H}) \leq \log |\mathbb{H}|$.

Twierdzenie

1 Jeśli $|\mathbb{H}| < \infty$ to $VCdim(\mathbb{H}) \leq \log |\mathbb{H}|$.

2 (**Lemat Sauer'a**) Jeśli $VCdim(\mathbb{H}) = d \geq 0$ i $m \geq 1$, to

$$\Pi_{\mathbb{H}}(m) \leq 1 + \binom{m}{1} + \dots + \binom{m}{d} = \Phi(d, m)$$

Twierdzenie

1 Jeśli $|\mathbb{H}| < \infty$ to $VCdim(\mathbb{H}) \leq \log |\mathbb{H}|$.

2 (**Lemat Sauer'a**) Jeśli $VCdim(\mathbb{H}) = d \geq 0$ i $m \geq 1$, to

$$\Pi_{\mathbb{H}}(m) \leq 1 + \binom{m}{1} + \dots + \binom{m}{d} = \Phi(d, m)$$

3 Wniosek: $\Phi(d, m) \leq \left(\frac{em}{d}\right)^d \Rightarrow \Pi_{\mathbb{H}}(m) \leq \left(\frac{em}{d}\right)^d$

Twierdzenie

1 Jeśli $|\mathbb{H}| < \infty$ to $VCdim(\mathbb{H}) \leq \log |\mathbb{H}|$.

2 (**Lemat Sauer'a**) Jeśli $VCdim(\mathbb{H}) = d \geq 0$ i $m \geq 1$, to

$$\Pi_{\mathbb{H}}(m) \leq 1 + \binom{m}{1} + \dots + \binom{m}{d} = \Phi(d, m)$$

3 Wniosek: $\Phi(d, m) \leq \left(\frac{em}{d}\right)^d \Rightarrow \Pi_{\mathbb{H}}(m) \leq \left(\frac{em}{d}\right)^d$

4 Jeśli $|\mathcal{X}| < \infty$, $\mathbb{H} \subset 2^{\mathcal{X}}$ oraz $\mathbb{H} > 1$

$$|\mathcal{X}| < \infty \implies VCdim(\mathbb{H}) > \frac{\ln |\mathbb{H}|}{1 + \ln |\mathcal{X}|}$$

Plan wykładu

- 1 Wstęp do komputerowego uczenia się pojęć
- 2 Model PAC (probably approximately correct)
- 3 Wyuczalność klasy pojęć
- 4 Wymiar Vapnika Chervonenkisa (VC dimension)
- 5 Podstawowe twierdzenia teorii uczenia się
- 6 Appendix: „Nie ma nic za darmo” czyli “Non Free Lunch Theorem”

Twierdzenie: (Warunek konieczny)

Jeśli przestrzeń hipotez ma *nieskończony* wymiar $VCdim$ to *nie jest potencjalnie wyuczalna*.

Twierdzenie: (Warunek konieczny)

Jeśli przestrzeń hipotez ma *nieskończony* wymiar $VCdim$ to *nie jest potencjalnie wyuczalna*.

Twierdzenie: (fundamentalne)

Jeśli przestrzeń hipotez ma skończony wymiar VC , to jest ona potencjalnie wyuczalna.

1 Definiujemy

$$Q_m^\varepsilon = \{D \in \mathcal{S}(m, c) : H^c[D] \cap B_\varepsilon \neq \emptyset\}$$

1 Definiujemy

$$Q_m^\varepsilon = \{D \in \mathcal{S}(m, c) : H^c[D] \cap B_\varepsilon \neq \emptyset\}$$

2 Szukamy górnego ograniczenia $f(m, \varepsilon)$ dla $\mu^m(Q_m^\varepsilon)$,
które powinny

- być niezależne od $c \in \mathbb{C}$ i μ (rozkład).
- dążyć do 0 przy $m \rightarrow \infty$

1 Definiujemy

$$Q_m^\varepsilon = \{D \in \mathcal{S}(m, c) : H^c[D] \cap B_\varepsilon \neq \emptyset\}$$

2 Szukamy górnego ograniczenia $f(m, \varepsilon)$ dla $\mu^m(Q_m^\varepsilon)$, które powinno

- być niezależne od $c \in \mathbb{C}$ i μ (rozkład).
- dążyć do 0 przy $m \rightarrow \infty$

3 **Twierdzenie** Niech $\mathbb{H}$ będzie przestrzenią hipotez określonych na X . Dla dowolnych c, μ, ε (ale ustalonych) mamy

$$\mu^m(Q_m^\varepsilon) < 2\Pi_{\mathbb{H}}(2m)2^{-\varepsilon m/2}$$

o ile $m \geq 8/\varepsilon$.

1 Definiujemy

$$Q_m^\varepsilon = \{D \in \mathcal{S}(m, c) : H^c[D] \cap B_\varepsilon \neq \emptyset\}$$

2 Szukamy górnego ograniczenia $f(m, \varepsilon)$ dla $\mu^m(Q_m^\varepsilon)$, które powinno

- być niezależne od $c \in \mathbb{C}$ i μ (rozkład).
- dążyć do 0 przy $m \rightarrow \infty$

3 **Twierdzenie** Niech $\mathbb{H}$ będzie przestrzenią hipotez określonych na X . Dla dowolnych c, μ, ε (ale ustalonych) mamy

$$\mu^m(Q_m^\varepsilon) < 2\Pi_{\mathbb{H}}(2m)2^{-\varepsilon m/2}$$

o ile $m \geq 8/\varepsilon$.

4 Korzystamy z lematu Sauer'a, aby pokazać, że $\mu^m(Q_m^\varepsilon) < \delta$ dla dostatecznie dużych m .

- Dla skończonych przestrzeni hipotez $\mathbb{H}$ mamy

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} \ln \frac{|\mathbb{H}|}{\delta} \right\rceil = \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} (\ln |\mathbb{H}| + \ln(1/\delta)) \right\rceil$$

- Dla skończonych przestrzeni hipotez $\mathbb{H}$ mamy

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} \ln \frac{|\mathbb{H}|}{\delta} \right\rceil = \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} (\ln |\mathbb{H}| + \ln(1/\delta)) \right\rceil$$

- **Twierdzenie** Niech $VCdim(\mathbb{H}) = d \geq 1$. Wówczas każdy algorytm niesprzeczny $\mathfrak{L}$ jest PAC oraz wymagana liczba przykładów dla $\mathfrak{L}$ wynosi

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{4}{\varepsilon} \left(d \log \frac{12}{\varepsilon} + \log \frac{2}{\delta} \right) \right\rceil$$

- Dla skończonych przestrzeni hipotez $\mathbb{H}$ mamy

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} \ln \frac{|\mathbb{H}|}{\delta} \right\rceil = \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} (\ln |\mathbb{H}| + \ln(1/\delta)) \right\rceil$$

- **Twierdzenie** Niech $VCdim(\mathbb{H}) = d \geq 1$. Wówczas każdy algorytm niesprzeczny $\mathcal{L}$ jest PAC oraz wymagana liczba przykładów dla $\mathcal{L}$ wynosi

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{4}{\varepsilon} \left(d \log \frac{12}{\varepsilon} + \log \frac{2}{\delta} \right) \right\rceil$$

- Dolne ograniczenia:

- Dla skończonych przestrzeni hipotez $\mathbb{H}$ mamy

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} \ln \frac{|\mathbb{H}|}{\delta} \right\rceil = \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} (\ln |\mathbb{H}| + \ln(1/\delta)) \right\rceil$$

- **Twierdzenie** Niech $VCdim(\mathbb{H}) = d \geq 1$. Wówczas każdy algorytm niesprzeczny $\mathcal{L}$ jest PAC oraz wymagana liczba przykładów dla $\mathcal{L}$ wynosi

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{4}{\varepsilon} \left(d \log \frac{12}{\varepsilon} + \log \frac{2}{\delta} \right) \right\rceil$$

- Dolne ograniczenia:
  - $m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \geq d(1 - \varepsilon)$

- Dla skończonych przestrzeni hipotez $\mathbb{H}$ mamy

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} \ln \frac{|\mathbb{H}|}{\delta} \right\rceil = \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} (\ln |\mathbb{H}| + \ln(1/\delta)) \right\rceil$$

- **Twierdzenie** Niech $VCdim(\mathbb{H}) = d \geq 1$. Wówczas każdy algorytm niesprzeczny $\mathcal{L}$ jest PAC oraz wymagana liczba przykładów dla $\mathcal{L}$ wynosi

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{4}{\varepsilon} \left(d \log \frac{12}{\varepsilon} + \log \frac{2}{\delta} \right) \right\rceil$$

- Dolne ograniczenia:

- $m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \geq d(1 - \varepsilon)$
- Jeśli $\delta \leq 1/100$ i $\varepsilon \leq 1/8$, to $m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) > \frac{d-1}{32\varepsilon}$

- Dla skończonych przestrzeni hipotez $\mathbb{H}$ mamy

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} \ln \frac{|\mathbb{H}|}{\delta} \right\rceil = \left\lceil \frac{1}{\varepsilon} (\ln |\mathbb{H}| + \ln(1/\delta)) \right\rceil$$

- **Twierdzenie** Niech $VCdim(\mathbb{H}) = d \geq 1$. Wówczas każdy algorytm niesprzeczny $\mathfrak{L}$ jest PAC oraz wymagana liczba przykładów dla $\mathfrak{L}$ wynosi

$$m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \leq \left\lceil \frac{4}{\varepsilon} \left(d \log \frac{12}{\varepsilon} + \log \frac{2}{\delta} \right) \right\rceil$$

- Dolne ograniczenia:

- $m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) \geq d(1 - \varepsilon)$
- Jeśli $\delta \leq 1/100$ i $\varepsilon \leq 1/8$, to $m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) > \frac{d-1}{32\varepsilon}$
- $m_L(\mathbb{H}, \delta, \varepsilon) > \frac{1-\varepsilon}{\varepsilon} \ln \frac{1}{\delta}$

1. Wyuczalność

Kiedy każdy „wzorowy uczeń” będzie PAC-owy?

1. Wyuczalność

Kiedy każdy „wzorowy uczeń” będzie PAC-owy?

2. Liczba przykładów

Ile przykładów musi mieć uczeń, by się nauczyć?

1. Wyuczalność

Kiedy każdy „wzorowy uczeń” będzie PAC-owy?

2. Liczba przykładów

Ile przykładów musi mieć uczeń, by się nauczyć?

Skończoność wymiaru $VCdim()$

1 $VCdim(\mathbb{C}) = d < \infty \Leftrightarrow \mathbb{C}$ jest wyuczalna;

2 Wówczas $L(\frac{1}{\varepsilon}, \frac{1}{\delta}, d) < m(\varepsilon, \delta) < U(\frac{1}{\varepsilon}, \frac{1}{\delta}, d)$

3. Ocena ucznia

$$R(\alpha) = \min_{\alpha \in A} \int Q_{\Omega}^c(h_{\alpha}) d\mu$$

na podstawie N losowych przykładów

$$R(\alpha_N) = \min_{\alpha_i \in D} \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N Q^c(h_{\alpha_i})$$

Kiedy i jak szybko $R(\alpha_N) \rightarrow R(\alpha)$?

3. Ocena ucznia

$$R(\alpha) = \min_{\alpha \in A} \int Q_{\Omega}^c(h_{\alpha}) d\mu$$

na podstawie N losowych przykładów

$$R(\alpha_N) = \min_{\alpha_i \in D} \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N Q^c(h_{\alpha_i})$$

Kiedy i jak szybko $R(\alpha_N) \rightarrow R(\alpha)$?

Skończoność wymiaru $VCdim()$

3 Dla algorytmów typu ERM, $R(\alpha_N) \rightarrow R(\alpha)$ szybko.

$$\text{Prob} \{ R(\alpha) - R(\alpha_N) > \varepsilon \} < e^{-2c\varepsilon^2 N}$$

Plan wykładu

- 1 Wstęp do komputerowego uczenia się pojęć
- 2 Model PAC (probably approximately correct)
- 3 Wyuczalność klasy pojęć
- 4 Wymiar Vapnika Chervonenkisa (VC dimension)
- 5 Podstawowe twierdzenia teorii uczenia się
- 6 Appendix: „Nie ma nic za darmo” czyli “Non Free Lunch Theorem”

O co chodzi w NFL?

- Znaleźć optimum nieznannej funkcji $f : S \rightarrow W$ ($f \in \mathcal{F}$), gdzie S, W są skończonymi zbiorami.

- Znaleźć optimum nieznannej funkcji $f : S \rightarrow W$ ($f \in \mathcal{F}$), gdzie S, W są skończonymi zbiorami.
- Działanie algorytmu przeszukiwania $\mathcal{A}$ dla funkcji f jest identyfikowany z wektorem:

$$V_{\mathcal{A}}(f, t) = \langle (s_1, f(s_1)), (s_2, f(s_2)), \dots, (s_t, f(s_t)) \rangle$$

O co chodzi w NFL?

- Znaleźć optimum nieznannej funkcji $f : S \rightarrow W$ ($f \in \mathcal{F}$), gdzie S, W są skończonymi zbiorami.
- Działanie algorytmu przeszukiwania $\mathcal{A}$ dla funkcji f jest identyfikowany z wektorem:

$$V_{\mathcal{A}}(f, t) = \langle (s_1, f(s_1)), (s_2, f(s_2)), \dots, (s_t, f(s_t)) \rangle$$

- Ocena algorytmu: $M : \{V_{\mathcal{A}}(f, t) | \mathcal{A}, f, t\} \rightarrow \mathbb{R}$;
Np. $M(V_{\mathcal{A}}(f, t)) = \min\{i | f(s_i) = f_{\max}\}$

- **Warunek NFL:** Dla dowolnej funkcji M , i dla dowolnych algorytmów $\mathcal{A}, \mathcal{A}'$

$$\sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}}(f, |S|)) = \sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}'}(f, |S|))$$

- **Warunek NFL:** Dla dowolnej funkcji M , i dla dowolnych algorytmów $\mathcal{A}, \mathcal{A}'$

$$\sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}}(f, |S|)) = \sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}'}(f, |S|))$$

- **$\mathcal{F}$ jest zamknięta wzg. permutacji:** dla dowolnej funkcji $f \in \mathcal{F}$ i dowolnej permutacji $\sigma \in \text{Perm}(S)$ mamy $\sigma f \in \mathcal{F}$

- **Warunek NFL:** Dla dowolnej funkcji M , i dla dowolnych algorytmów $\mathcal{A}, \mathcal{A}'$

$$\sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}}(f, |S|)) = \sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}'}(f, |S|))$$

- **$\mathcal{F}$ jest zamknięta wzg. permutacji:** dla dowolnej funkcji $f \in \mathcal{F}$ i dowolnej permutacji $\sigma \in \text{Perm}(S)$ mamy $\sigma f \in \mathcal{F}$

Twierdzenie o NFL

- **Warunek NFL:** Dla dowolnej funkcji M , i dla dowolnych algorytmów $\mathcal{A}, \mathcal{A}'$

$$\sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}}(f, |S|)) = \sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}'}(f, |S|))$$

- **$\mathcal{F}$ jest zamknięta wzg. permutacji:** dla dowolnej funkcji $f \in \mathcal{F}$ i dowolnej permutacji $\sigma \in \text{Perm}(S)$ mamy $\sigma f \in \mathcal{F}$

Twierdzenie o NFL

- zachodzi równoważność

$$NFL \Leftrightarrow \mathcal{F} \text{ jest zamknięta wzg. permutacji}$$

- **Warunek NFL:** Dla dowolnej funkcji M , i dla dowolnych algorytmów $\mathcal{A}, \mathcal{A}'$

$$\sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}}(f, |S|)) = \sum_{f \in \mathcal{F}} M(V_{\mathcal{A}'}(f, |S|))$$

- **$\mathcal{F}$ jest zamknięta wzg. permutacji:** dla dowolnej funkcji $f \in \mathcal{F}$ i dowolnej permutacji $\sigma \in \text{Perm}(S)$ mamy $\sigma f \in \mathcal{F}$

Twierdzenie o NFL

- zachodzi równoważność

$NFL \Leftrightarrow \mathcal{F}$ jest zamknięta wzg. permutacji

- Prawdopodobieństwo wylosowania niepustej klasy funkcji zamkniętej wzg. permutacji wynosi:

$$\frac{2^{\binom{|S|+|W|-1}{|S|}} - 1}{2^{|S||W|} - 1}$$

The No Free Lunch Theorem for learning

- Algorytm $\mathcal{L}$ dobrze się uczy pojęcia c jeśli er_{Ω}^c jest mały.

The No Free Lunch Theorem for learning

- Algorytm $\mathcal{L}$ dobrze się uczy pojęcia c jeśli er_{Ω}^c jest mały.
- Niech $\mathbb{P}(X) = \{c : X \rightarrow \{0, 1\}\}$.
Czy można stwierdzić wiedzieć, że $\mathcal{L}_1$ uczy się wszystkich pojęć z $\mathbb{P}(X)$ lepiej od $\mathcal{L}_2$?

The No Free Lunch Theorem for learning

- Algorytm $\mathcal{L}$ dobrze się uczy pojęcia c jeśli er_{Ω}^c jest mały.
- Niech $\mathbb{P}(X) = \{c : X \rightarrow \{0, 1\}\}$.
Czy można stwierdzić wiedzieć, że $\mathcal{L}_1$ uczy się wszystkich pojęć z $\mathbb{P}(X)$ lepiej od $\mathcal{L}_2$?
- “No Free Lunch theorem” (Wolpert, Schaffer) w wersji problemów uczenia się głosi, że:

The No Free Lunch Theorem for learning

- Algorytm $\mathcal{L}$ dobrze się uczy pojęcia c jeśli er_{Ω}^c jest mały.
- Niech $\mathbb{P}(X) = \{c : X \rightarrow \{0, 1\}\}$.
Czy można stwierdzić wiedzieć, że $\mathcal{L}_1$ uczy się wszystkich pojęć z $\mathbb{P}(X)$ lepiej od $\mathcal{L}_2$?
- “No Free Lunch theorem” (Wolpert, Schaffer) w wersji problemów uczenia się głosi, że:
  - Żaden algorytm nie może być najlepszy w uczeniu wszystkich pojęć.

The No Free Lunch Theorem for learning

- Algorytm $\mathcal{L}$ dobrze się uczy pojęcia c jeśli er_{Ω}^c jest mały.
- Niech $\mathbb{P}(X) = \{c : X \rightarrow \{0, 1\}\}$.
Czy można stwierdzić wiedzieć, że $\mathcal{L}_1$ uczy się wszystkich pojęć z $\mathbb{P}(X)$ lepiej od $\mathcal{L}_2$?
- “No Free Lunch theorem” (Wolpert, Schaffer) w wersji problemów uczenia się głosi, że:
  - Żaden algorytm nie może być najlepszy w uczeniu wszystkich pojęć.
  - Każdy algorytm jest najlepszy dla takiej samej liczby pojęć

The No Free Lunch Theorem for learning

- Algorytm $\mathcal{L}$ dobrze się uczy pojęcia c jeśli er_{Ω}^c jest mały.
- Niech $\mathbb{P}(X) = \{c : X \rightarrow \{0, 1\}\}$.
Czy można stwierdzić wiedzieć, że $\mathcal{L}_1$ uczy się wszystkich pojęć z $\mathbb{P}(X)$ lepiej od $\mathcal{L}_2$?
- “No Free Lunch theorem” (Wolpert, Schaffer) w wersji problemów uczenia się głosi, że:
  - Żaden algorytm nie może być najlepszy w uczeniu wszystkich pojęć.
  - Każdy algorytm jest najlepszy dla takiej samej liczby pojęć
  - Ale interesuje nas tylko pewna klasa problemów czyli klasa pojęć $\mathbb{C} \subset \mathbb{P}(X)$

The No Free Lunch Theorem for learning

- Algorytm $\mathcal{L}$ dobrze się uczy pojęcia c jeśli er_{Ω}^c jest mały.
- Niech $\mathbb{P}(X) = \{c : X \rightarrow \{0, 1\}\}$.
Czy można stwierdzić wiedzieć, że $\mathcal{L}_1$ uczy się wszystkich pojęć z $\mathbb{P}(X)$ lepiej od $\mathcal{L}_2$?
- “No Free Lunch theorem” (Wolpert, Schaffer) w wersji problemów uczenia się głosi, że:
  - Żaden algorytm nie może być najlepszy w uczeniu wszystkich pojęć.
  - Każdy algorytm jest najlepszy dla takiej samej liczby pojęć
  - Ale interesuje nas tylko pewna klasa problemów czyli klasa pojęć $C \subset \mathbb{P}(X)$
  - Wniosek: Należy znaleźć odp. algorytm do każdego problemu.